

TID ATT FLYGA

av Jörgen Stattin, 1 december 2015

Det var en gång en man. Han finns inte längre. Men han fanns inte då heller, inte för Gösta som nu hunnit bli 63 år. Gösta hade inte levt de senaste tre åren. Nu hade han just vaknat, tog på sin morgonrock och sina tofflor och gick ner för att koka kaffe. En av de få saker han fortfarande hade kontroll över, visste exakt hur man gjorde. En av de få saker som han gjorde rätt, och nästan alla andra gjorde fel. Att koka kaffe rätt börjar som med så mycket annat med råvarorna. Man måste ha rätt sorts bönor, grovmalda. Inte sådant där finmalet mjöl som folk köper till sina bryggare. Sedan gäller det att inte låta vattnet koka, då försvinner smaken. Det ska endast sjuda och sedan stå och dra i sex minuter. Exakt sex minuter. För att sumpen ska sjunka häller Gösta också alltid i lite kallt vatten i pipen.

Berit kommer ner exakt klockan 6.30. Det gör hon varje morgon, så kaffet har sjudit färdigt klockan 6.24. Precis som varje morgon de senaste tre åren. Berits vanligtvis pigga och glada uppsyn håller dock gradvis på att förändras, mer neutral för varje dag som går. Göstas sinnestämning de senaste tre åren har långsamt börjat tära och spilla över även på henne. Sedan Gösta slutade jobba hade han blivit alltmer inåtvänd. Sitter i sin egen värld och mumlar om sina flygningar.

Han hade varit trafikpilot när han var yngre och sedan utbildat piloter i de nya simulatorer som kom. Men efter pensioneringen hade det handlat om något annat. Det som hon alltid hade antagit var hennes mans längtan tillbaka till att flyga flygmaskiner, var i själva verket en mans fantasier om att han en gång kunnat flyga på riktigt. Inte i en flygmaskin alltså, Gösta trodde att han en gång kunnat flyga själv.

Fantasierna hade börjat samma dag som var den första när han inte längre gick till jobbet. Han hade då talat om för Berit att nu när han var pensionär så skulle han på allvar försöka återfå sina krafter från när han var liten. Berit hade skrattat lite retsamt och kärleksfullt åt honom den gången innan hon önskat honom lycka till och åkt till jobbet. På lunchrasten hade de ringt från akuten på sjukhuset där hon jobbade. Hennes man hade blivit intagen med brutna ben. När de kom hem berättade Gösta att han hade hoppat från balkongen och trott att allvaret i situationen automatiskt skulle få kroppen att minnas hur man flög. Det kärleksfulla skrattet från morgonen kändes då inte lika bra längre. Det fanns inte något komiskt eller gulligt i Göstas fantasier.

Ända sedan dess hade hon varit orolig varje dag hon lämnade honom ensam. Han hade visserligen slutat kasta sig från olika höjder, men han verkade inte mindre besatt av tanken att kunna flyga. En gång hade hon hittat en gasbehållare i en garderob. När hon konfronterade honom hade han berättat. Han fyllde ballonger och tittade sedan på dem när de lyfte för att mentalt försätta sig i ett tillstånd av att flyga. Det hade inte behövts när han var ung men nu var han beredd att prova alla hjälpmedel som fanns. Det var i och för sig

mindre farligt än att kasta sig från en balkong, men inte mindre knäppt för det. Även om han rent fysiskt inte utsatte sig för samma fara längre tyckte Berit att hans allmänna hälsotillstånd försämrats med åren. Han hade blivit mer och mer missmodig och nedstämd över sina misslyckade flygförsök.

- Tack för kaffet! Berit kysste sin man på kinden. Det finns pölsa i kylen som du bara behöver värma med lite potatis till.
- Tack, mumlade Gösta

Detta mummel. Ständigt frånvarande. Men Berit orkade inte tänka mer på det nu. Hon lämnade den lilla stugan och åkte till jobbet.

Gösta satt kvar vid matbordet till ljudet av pendelns lugna och välbekanta tickande. Om fem minuter skulle göken annonsera att klockan var sju. Tidningen låg uppslagen framför honom och han läste den ordagrant från början till slut. Göken gjorde sin entré när han var på ledarsidorna. Innan han kommit till dödsannonserna var det dags för göken att få en stund i rampljuset igen.

”Albin Hansson.

f 1920 d 1982.

Har lämnat oss i stor sorg och saknad.

Sofia, Helena, Martin och barnbarn.

Begravningsgudstjänst kommer att äga rum...”

Han hade alltså fått barn Albin. Och barnbarn. Gösta hade nästan glömt bort honom. Han som var född ett år efter Gösta. Han hade träffat Albin första gången 1921. De hade då tillsammans med tre andra barn blivit omhändertagna av samma dagmamma. Men Gösta mindes inget från den tiden. Han kunde vagt erinra sig dagmammans från den tiden, men inte Albin. Det hade berättats för honom att Albin delat Göstas fascination för himmelen. Men då när de sågs första gången, Gösta två år gammal och Albin ett år, var det fortfarande bara Gösta som tilläts sova ute utan något som skymde himlen.

Redan några veckor gammal hade Gösta visat missnöje när någon försökte skymma himmeln för honom. Hans föräldrar hade till en början velat dra över suffletten på den korgliknande barnvagnen med de stora järnhjulen. Detta för att skydda hans ömtåliga bebisansikte mot regn, vind, sol och snö. Men Gösta hade skrikit och viftat och till slut vunnit den kampen. Vid tiden när han träffade Albin kämpade Albin fortfarande för samma favör. Men som sagt, av denna tid mindes Gösta inget.

Första och sista gången Gösta har något eget minne från Albin var när han var tio år och gick i tredje klass. Albin var då blyg, nästan skygg. Göstas mor hade berättat om skogsrån. De fanns, men syntes inte. Så var Albin för Gösta, utom denna enda dag för 53 år sedan. Den dagen mindes han som det var igår...

Han hade gjort en tur över byn. Bara en kort. Normalt gjorde han inte det på rasterna. Men lärarna var dumma, kompisarna inskränkta och Gösta behövde luft. Inte vanlig ”rastluft”. Han behövde större luft, den som bara fans när han flög. När han landade fanns Albin bara

där. Bakom gympasalen. Han hade inte sagt någonting. Bara tittat på Gösta med stora ögon som om han förstod. Gösta var rädd att han genast skulle springa och skvallra. Men det gjorde han inte. Han bara fortsatte titta på Gösta som sakta lät sig sjunka mot marken. Gösta kunde inte förstå hur han kunde ha dykt upp där. Han hade ju kollat landningsplatsen sekunderna innan han föreberett sig för att gå ned. Ingen hade befunnit sig där. Ingen hade ens varit i närheten. Likväl stod Albin där denna dag. Dagen när Gösta blev påkommen med att flyga.

En ljushårig spenslig pojke, blek i hyn. Albin hade haft en grön kapuschong tröja och ett par grå ullbyxor på sig. Albin var inte direkt mobbad, men inte heller en i gänget. Det fanns något trotsigt i hans ögon, som om han aldrig skulle ge sig.

- Hej, jag heter Albin hade han sagt
- Hej!
- Jag kan också flyga
- Kan du?
- Ja, bara att ingen har lärt mig än. Vill du lära mig?

Gösta hade inte vetat hur han skulle reagera. Han hade aldrig talat om för någon att han kunde flyga. Han hade heller aldrig tidigare blivit ertappad med det, så detta var första gången han ställdes inför en situation att kanske behöva förklara sig. Men det behövde han alltså inte. Bara lära Albin att flyga. Gick det att lära ut? Gösta hade i alla fall gått med på att försöka. Han hade berättat för Albin att det inte handlade om fysiska lagar, lufttryck eller något sådant. Att det bara handlade om att försätta sig i ett visst mentalt tillstånd. Om man hade gåvan vill säga. Annars var det inte lönt. De hade skolkat från skolan resten av den dagen medan Gösta berättat och visat. Det var dagen då Albin lärde sig att flyga. Dagen då Gösta förlorade förmågan att flyga.

Och nu var Albin död.

Göken kom och gick och Gösta gjorde sig redo. Han började som han gjorde varje dag de senaste tre åren med att tvätta sig ordentligt. Sedan smörjde han in hela kroppen noga med en fet kräm. Speciellt noggrant läpparna, resten av ansiktet och händerna. Han mindes hur kallt det kunde bli. Hur uttorkad han kunde vara efter en längre flygning. Sedan tog han på sig underställ och tajta träningsbyxor. Med största sannolikhet skulle han snart ta av sig allt detta igen och klä sig såsom Berit förväntade sig att han skulle vara klädd när hon kom hem. Men han försökte att inte tänka på det. Viste att flygning handlar om tro. Han måste därför varje morgon vara lika säker som han var för 53 år sedan på att han faktiskt skulle flyga en stund just idag. Innan han gick ut tog han på sig ett par gymnastikskor och de slalomglasögon han köpt för tio år sedan när han och Berit var i fjällen.

Promenaden till gläntan brukade ta cirka femton minuter. Det var en stor glänta omgiven av en tallplantering som måste gjorts för länge sedan, för de hade alla nått en ansemlig höjd. Han vände ansiktet mot himlen och såg molnen röra sig i snabb takt. Inväntade harmonin som snart skulle infinna sig. När den fanns där tog han upp gasbehållaren han förvarade i

ett litet hål intill en stubbe. Tidigare hade han burit den med sig till gläntan varje morgon, men efter att Berit en dag hade hittat den i en garderob där han gömt den föredrog han att inte längre ha den i huset. Ju mindre hon kände till om hans ansträngningar desto bättre för alla parter.

Han fyllde ballongen och släppte den. Betraktade ballongen intensivt och föreställde sig världen såsom den tedde sig för ballongen. Det handlar bara om tankekraft. Såg först sig själv från ovan, sedan tallkronorna från sidan och sedan även dem från ovan. Tallarna förvandlades från individuella träd till en skog. Plötsligt kände han vinden mot ansiktet. Hur lungorna fylldes av samma luft som han inte andats sedan han var tio år.

Den stora luften. Han flög igen!



Albin står vid pärlporten när Sankte Per frågar.

- Varför gav du dig av?

Mitt liv var ett helvete fram till den dagen. När jag var två år började min pappa att slå mig. När jag var sju våldförde han sig på mig första gången. När jag var nio gav jag mig av.

- Jag vet naturligtvis allt detta, men berätta *varför* du gav dig av.

Som liten hade jag alltid blåmärken. Jag var ljus i hyn och ganska spensligt byggt. Mamma brukade säga att jag var finlemmad, med betoning på *fin*. Andra verkade tycka att jag hade ett alldagligt utseende. Att jag var en sådan som man inte lägger märke till. Det passade mig bra, jag ville aldrig bli sedd. Men ibland gick det inte att undvika, när mamma tog mig till doktorn. Han brukade säga att jag måste vara en ovanligt livlig och kavat liten grabb. Brustna revben, blåmärken på halsen och svullna ögon. Mamma hävdade alltid att jag hade ramlat, att jag inte hade så bra balans och att jag var så yvig i mina rörelser och lekar. Inte ett ord var sant. Jag var blyg, tyckte inte om människor och försökte att hålla mig undan så mycket som möjligt. Jag hade tidigt lärt mig att inte synas. När jag först förstod att pappa hatade mig var jag fyra år gammal. Mamma skulle åka och handla med lillebror och pappa skulle ta hand om mig. Jag försökte som vanligt att hålla mig undan. Gick till mitt rum för att rita när pappa kom in. Han tittade på mig i dörröppningen och jag kände hatet i hans blickar, jag vågade inte vända mig om när jag hörde hur han stängde dörren.

När jag var tio år kom han in på mitt rum för sista gången. Det var också sista gången mamma och pappa såg mig. Det var den dagen jag träffade Gösta. Det var på grund av honom jag kunde ge mig av.

- Och varför är du nu här, vid pärlporten?
- Det är Gösta som behöver flyga nu.